

62
LV

FACTS

Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra

ISSN 1725-7050

Jauniešu darba drošība – padomi uzraugiem

Ievads

Pēc Eiropas statistikas datiem jaunieši vecumā no 18 līdz 24 gadiem piedzīvo nelaimes gadījumus darbā par 50 % biežāk nekā darba ņēmēji pārējās vecuma grupās. Atbilstošas uzraudzības trūkums veicina šo augsto nelaimes gadījumu skaitu. Jauniešiem jaunais darbs un ar to saistītā vide ir sveša, un pieredzes trūkums nozīmē to, ka jaunieši parasti neapzinās risku un nepievērš tam pienācīgu uzmanību. Pastāv arī īpaši darba ierobežojumi jauniešiem, kas ir jaunāki par 18 gadiem. Tādēļ jauniem cilvēkiem bez apmācības ir vajadzīga lielāka uzraudzība nekā pieaugušajiem. Tas attiecas uz studentiem, kas iziet darba praksi vai arodapmācību, un jaunajiem darbiniekiem.

Jau pirmajā darba stundā, strādājot savā vasaras brīvlaikā, 17 gadus veca meitene zaudēja daļu pirksta. Meitenes pirksti tika saspiesti kādā iekārtā, strādājot ceptuvē. Darba drošības un veselības aizsardzības pārkāpumu katalogā tas tika ierakstīts kā: *līdz brīdim, kad notika nelaimes gadījums, uzraugs neapzinājās, ka meitene strādā ar šo iekārtu.*

23 gadus vecs vīrietis guva smagus apdegumus, nonākot kontaktā ar uzliesmojošu vielu, ko izmanto, lai izmazgātu krāsu pulverizatorus. Cēlonis – uzņēmuma nedrošās darba metodes, kā arī bīstamās pulverizatora mazgāšanas vielas pārnēsāšana nemarķētos, atvērtos spaiņos un *apmācības un uzraudzības trūkums.*

16 gadus veca strādnieka kājas tika salauztas pirmās darba dienas pirmajās divās stundās, viņam krītot no 18 tonnu smaga atkritumu savācēja platformas un tiekot parautam zem mašīnas. Darba drošības procedūras eksistēja, taču sistēma, lai nodrošinātu to darbību, bija neatbilstoša. *Īpaša problēma bija uzraudzības un apmācības trūkums.*

Jūsu darba devēja uzraudzības sistēma (*)

Jūsu darba devējam ir jāveic atbilstoši pasākumi, lai nodrošinātu jaunu strādnieku uzraudzību. Viņiem jāveic arī riska novērtējums, nosakot riska faktorus, kas īpaši apdraud jauniešus, un vajadzīgos profilakses pasākumus, tostarp vajadzīgo uzraudzību.

Attiecībā uz jūsu uzrauga lomu jūsu darba devējam ir:

- atbilstoši jāinformē jūs par riska faktoriem un aizsardzības pasākumiem saistībā ar jauniešu darbu, jebkādiem darbiem, kurus jaunieši nedrīkst veikt, un vajadzīgo uzraudzības līmeni, arī par darba operācijām, kurām ir vajadzīga nepārtraukta uzraudzība;
- jāinformē jūs par darba drošības un veselības aizsardzības problēmām, kādas var rasties, strādājot ar jauniešiem, kā arī par jūsu uzrauga lomu;

- jāpārlicinās, ka jūs saprotat savu lomu, to, kas no jums tiek prasīts un kā jums jāveic savī uzrauga pienākumi;
- jānodrošina jums pietiekams laiks un pilnvaras uzrauga uzdevumu veikšanai;
- jāpārlicinās, ka jūs esat kompetents darba drošības un veselības aizsardzības jautājumos saistībā ar darbiem, kuri jums jāuzrauga;
- jāveic pasākumi, lai jūs varētu ziņot par jebkurām problēmām saistībā ar gados jaunu strādnieku darba drošību un ierosināt uzlabojumus, tostarp attiecībā uz uzraudzības pasākumiem.

Uzraugi: jūsu svarīgā loma

Kā uzraugam jums ir svarīga loma jauniešu darba drošības un veselības aizsardzības nodrošināšanā vairākos veidos:

- nodrošināt drošu darba paņēmieni ieviešanu;
- izskaidrot šo jautājumu svarīgumu;
- pašiem rādīt labu paraugu;
- palīdzēt veicināt darba drošības kultūru;
- apbalvot jauniešus par darba drošības ievērošanu.

Jaunieši var būt nepieredzējuši, bet tik un tā ir svarīgi uz klausīt viņu viedokli un iedrošināt viņus līdzdarboties darba drošības jautājumu risināšanā. Pamatojoties uz riska novērtējumu, ir jāievieš jauniešu darba drošības un veselības aizsardzības pasākumi. Šie pasākumi ir jāuzrauga, lai pārlicinātos, ka tie pienācīgi darbojas, vai vajadzības gadījumā tie jāpārskata. Tātad jums ir jāziņo par jebkurām problēmām vai izmaiņām un jāiedrošina jauniešus ziņot par jebkurām problēmām un bažām.

(*) Sīkākai informācijai skatīt faktu lapu "Jauniešu darba drošība – padomi darba devējiem".

Gados jaunu strādnieku uzraudzība ietver šādus pasākumus ⁽¹⁾

Novērtēt apmācāmās personas spējas/kompetenci, pildot attiecīgo uzdevumu.

Noteikt apdraudējumus, kas var radīt jauniešiem traumas; jaunieši ir daudz neaizsargātāki un viņiem var būt vajadzīga stingrāka uzraudzība nekā citiem darbiniekiem.

Ieviest efektīvus kontroles/profilakses pasākumus, lai novērstu traumas; piemēram, aizsargierīces, barjeras, aizliegumus, inspekcijas un pārbaudes uz vietas, informāciju, apmācību, procedūras un uzraudzību.

Uzlabot un nepārtraukti vienkāršot drošus darba paņēmienus.

Informēt un instruēt par labu praksi.

Demonstrēt pareizās procedūras, ja nepieciešams – nesteidzoties.

Sadalīt uzdevumus atbilstoši indivīda spējām un nodrošināt tiešu uzraudzību, līdz darbinieki ir pietiekoši kompetenti.

Pārbaudīt jauniešu izpratni par pareizām procedūrām un vajadzīgiem piesardzības pasākumiem.

Novērot jauniešu sniegumu un pēc vajadzības atkārtot darba drošības procedūru demonstrējumus, lai nostiprinātu izpratni par tām.

Uzklausīt jauniešus, sniegt padomus un dalīties zināšanās, piemēram, iesaistot tos riska novērtēšanā.

Informēt jauniešus par to, kur viņi var saņemt palīdzību un padomu, kad jūs neesat klāt, un ko darīt, ja viņi jūtas nedroši.

Pārliecināties, ka jaunieši apzinās un saprot procedūras, kas jāveic ārkārtas apstākļos.

Izdot jebkurus rakstiskus dokumentus par darba drošības procedūrām un aizsardzības līdzekļiem/tērpiem saistībā ar konkrētu uzdevumu.

Ieaudzina vērtības, izskaidrojot darba drošības un veselības aizsardzības nozīmi, atbalstot pareizu attieksmi, veicinot izpratni un rādot labu piemēru.

Motivēt, palīdzēt, veicināt un vadīt.

Kontrolēt, organizēt un vajadzības gadījumā disciplinēt.

Īpašas vajadzības, kas skar cilvēkus, kuri ir jaunāki par 18 gadiem ⁽²⁾

Uzraugiem ir jāapzinās, ka ir daži uzdevumi, ko nedrīkst veikt viņu uzraugāmie jaunieši.

Cilvēki, kas ir jaunāki par 18 gadiem, parasti NEDRĪKST veikt darbu:

- kas neatbilst to fiziskajām vai garīgajām spējām;

- kas pakļauj tos toksisku vai vēzi izraisošu vielu iedarbībai;
- kas pakļauj tos radiācijai;
- kas ietver pārmērīgu karstumu, troksni vai vibrāciju;
- kas ietver risku, ko jauni cilvēki parasti neapzinās, jo viņiem trūkst pieredzes vai apmācības, vai arī viņi nepievērš darba drošībai pienācīgu uzmanību.

Faktu lapa "Jauniešu aizsardzība darbavietā" sniedz daudz sīkāku informāciju par ierobežojumiem attiecībā uz uzdevumiem un darba ilgumu atbilstoši vecumam, kā arī par īpašiem izņēmumiem attiecībā uz arodapmācību. Ja jums ir šaubas saistībā ar jauniešu darbu, izklāstiet tās savam darba devējam. Iepazīstieties ar valsts normatīvajiem aktiem.

Darbaudzināšana

Daži darba devēji ieceļ jauniešiem darbaudzinātājus. Darbaudzinātāja loma ir īpaši pieskatīt un vadīt jauno cilvēku, kurš ir viņa uzraudzībā. Tas nozīmē ⁽³⁾:

- apmācīt jauniešus pareizi rīkoties, lai ieliktu pamatus turpmākai darba dzīvei. Jums var būt zināšanas un iemaņas, lai problēmas risināšanai izvēlētos īsāko ceļu, bet jauniešiem tādu nav;
- iedrošināt jauniešus līdzdarboties, uzdot jautājumus par risku un piesardzības pasākumiem darbā, apspriežot un ziņojot par jebkādu apdraudējumu, ko tie pamana. Ievirziet viņu vēlēšanos izpatikt pareizā virzienā;
- pārliecināt, ka ir LABI teikt "nē", ja viņi nav pārliecināti par to, kas jādara;
- uzsvērt, ka ir jālieto atbilstošie aizsardzības līdzekļi un jāievēro pienācīgie aizsardzības pasākumi.

22 gadus vecu darbinieku nāvējoši ievainoja vilciens, viņam strādājot teritorijā, kurā bija dzīva vilcienu satiksme. Students bija nostrādājis tikai dažas maiņas un saņēmis tikai pamatkursu individuālajā darba drošības apmācībā. Darba drošības procedūras un uzraudzība bija neatbilstoša. Pēc šī notikuma nodarbinātības aģentūra ieviesa vairākas izmaiņas, tostarp darbaudzinātāju sistēmu, lai uzraudzītu jaunā personāla darba gaitas.

Sīkāka informācija par gados jauniem strādniekiem ir atrodamā: <http://ew2006.osha.eu.int/>

Papildu informācija

www.osha.lv

www.vdi.gov.lv

⁽¹⁾ Pielāgots, izmantojot padomus no *Learning Skills Council* un *The Royal Society for Prevention of Accidents (ROSPA)*.

⁽²⁾ Padomes Direktīvā 94/33/EK par jauniešu darba aizsardzību ir noteiktas obligātās minimālās prasības. Jūsu dalībvalstī likums var būt stingrāks, piemēram, attiecībā uz minimālo vecumu, kurā bērni var sākt strādāt, un aizliegtajiem darba uzdevumiem, tādēļ ir svarīgi iepazīties ar valsts tiesību aktiem.

⁽³⁾ Adaptēts no *ROSPA* padomiem.

Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra

Gran Vía, 33, E-48009 Bilbao

Tālrunis: (34) 944 79 43 60, fakss: (34) 944 79 43 83

E-pasts: information@osha.eu.int

© Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra. Pavairošana ir atļauta, norādot avotu. Printed in Belgium, 2006.